

ANMÄLDA BROTT

SLUTLIG STATISTIK FÖR 2011

brå
brottsförebyggande rådet

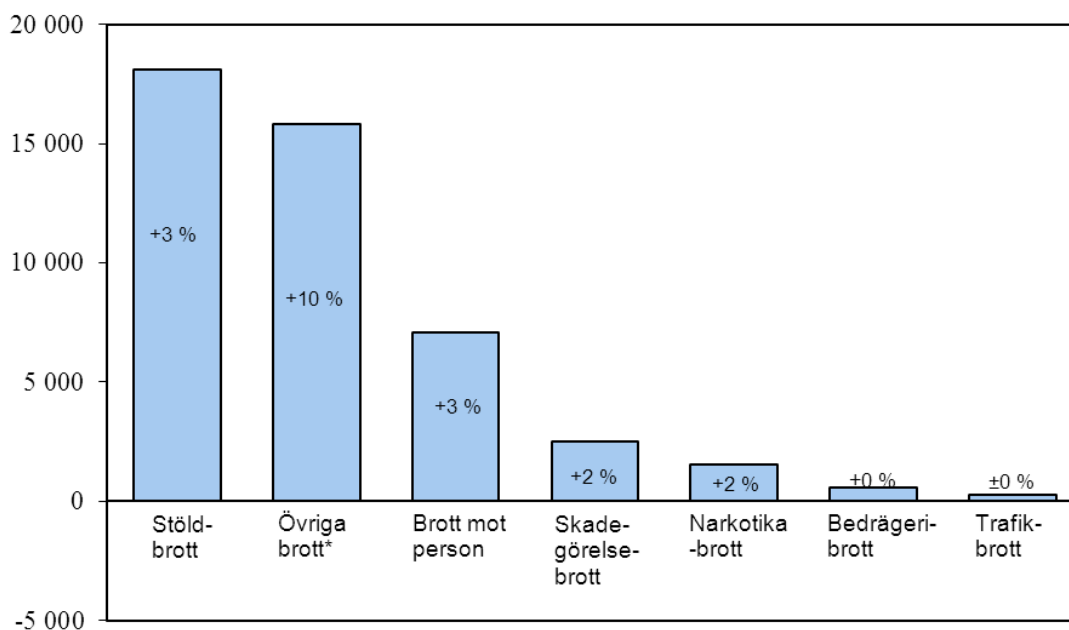
Anmälda brott

Sammanfattning

- Under 2011 anmäldes 1,42 miljoner brott. Det är en ökning med 3 procent jämfört med året innan.
- De övergripande kategorierna stöldbrott, brott mot person, skadegörelsebrott och narkotikabrott ökade alla i antal jämfört med 2010, medan bedrägeribrott och trafikbrott låg kvar på i stort sett oförändrade nivåer.
- De enskilda brottstyper som ökade mest i antal anmälda brott mellan 2010 och 2011 var fick- och cykelstöld samt bedrägeri med hjälp av bluffaktura.
- De enskilda brottstyper som minskade mest i antal anmälda brott mellan 2010 och 2011 var datorbedrägeri, stöld utan inbrott i skola, kyrka, idrottsanläggning och lokal för kultur samt klotter mot kollektivtrafik.
- Under 2011 anmäldes 546 000 stöldbrott (8 kap. brottsbalken), vilket är en ökning med 3 procent jämfört med föregående år. Bostadsinbrotten ökade med 12 procent till 22 200 anmälda brott, därav villainbrotten med 19 procent till 13 900 brott och lägenhetsinbrotten med 2 procent till 8320 brott. Bilbrotten (biltillgrepp och stöld ur och från motorfordon) minskade med 4 procent till 86 800 anmälda brott år 2011.
- Personrånen ökade med 9 procent till 7310 anmälda brott. Antalet anmälda butiksrån minskade med 14 procent medan antalet anmälda bankrån låg kvar på i stort sett samma nivå.
- Under 2011 anmäldes 248 000 brott mot person (3 – 7 kap Brottsbalken), vilket är 3 procent fler än 2010. Bland misshandelsbrotten ökade den anmälda misshandeln i samtliga åldersgrupper förutom mot barn 15–17 år som minskade jämfört med 2010.
- Anmälda ofredanden ökade med 6 procent till 50 700 anmälda brott, medan olaga hot minskade något till 51 000 brott (–1 %). De anmälda våldtäkterna ökade med 10 procent till 6530 brott. Anmälda brott om grov fridskränkning ökade till 1950 anmälda brott (+36 %) medan grov kvinnofridskränkning låg kvar på ungefär samma nivå med 2 470 anmälda brott (–1 %).

Definition

- *Anmälda brott* är alla de händelser som anmäls och registrerats som brott hos Polisen, Åklagarmyndigheten, Tullverket och Ekobrottsmyndigheten. De anmälda brotten inkluderar även händelser som efter utredning visar sig inte vara brott. För en mer detaljerad beskrivning se *Statistikens Innehåll*.

Figur 1. Förändringar i antalet anmälda brott mellan 2010 och 2011 (procentuell förändring inom respektive brottskategori redovisas inuti staplarna).

* Övriga brott utgörs av de brott som inte ingår i någon av de andra kategorierna. Det är bland annat bidragsbrott, smuglingsbrott, alkoholbrott, miljöbrott och överträdelse av besöksförbud. Ökningen av de anmälda brotten i kategorin övrigt kan i huvudsak förklaras av ett enskilt ärende i Skåne län som innehöll ett stort antal dopningsbrott och illegal försäljning av läkemedel samt ett enskilt ärende i Kronobergs län rörande alkoholbrott.

Inledning

Statistiken över anmälda brott ger en övergripande bild av ärendinflödet hos Polisen, Åklagaren, Ekobrottsmyndigheten och Tullverket. Den visar antalet händelser som har anmälts och registrerats som brott.

Statistiken redovisas i huvudsak i enlighet med den juridiska indelningen av brott i lagstiftningen. I vissa fall förekommer dock information som är mer detaljerad än det lagrum som reglerar brottet. Det gäller till exempel anmälda fall av misshandel, som bland annat redovisar ålder och kön på den utsatta personen. I vissa andra fall är statistiken mindre detaljerad än lagstiftningen, vilket är fallet för en stor del av brotten i den specialstraffrättsliga lagstiftningen.

När du tolkar statistiken *tänk på att ...*

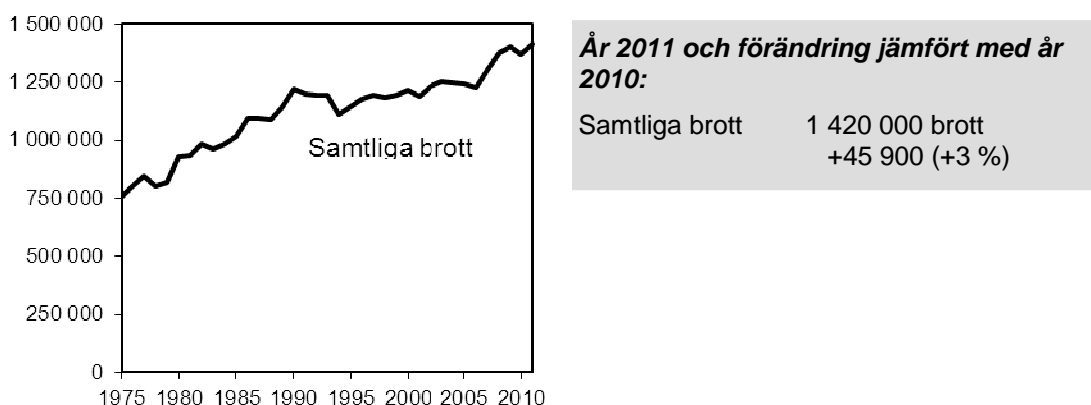
- statistiken visar *antal anmälda* brott och inte det totala antalet faktiskt begångna brott. Hur stor andel av de faktiska brotten som anmäls varierar beroende på brottstyp.
- det faktiska antalet brott oftast är högre än det antal brott som redovisas i statistiken. Ett undantag är anmälda fall av dödligt våld, där det faktiska antalet är lägre än vad anmälningsstatistiken visar. Det beror på att dessa anmälningar främst visar antalet händelser med dödlig utgång som behöver utredas för att bedöma om ett mord eller dråp har begåtts eller inte.
- benägenheten att anmäla brott kan förändras över tid, till exempel på grund av ändrade attityder i samhället eller ändrade försäkringsvillkor. Detta gör det svårare att avgöra om brotten faktiskt ökar eller minskar.
- för vissa brottstyper, som narkotikabrott och trafikbrott, beror antalet anmälda brott till stor del på polisens och andra myndigheters kontroll- och spaningsinsatser.

Om insatserna förändras påverkar det oftast antalet anmälda brott.

– utvecklingen av de anmälda brotten kan påverkas av förändringar i lagstiftningen.

Utvecklingen av samtliga anmälda brott

Under 2011 anmäldes totalt 1 420 000¹ brott till polis, tull eller åklagare. Det är en ökning med 3 procent jämfört med 2010. Från år 2002 har antalet anmälda brott ökat med 181 000 brott (+15 %). Utvecklingen av samtliga anmälda brott karaktäriseras sedan 1975 av en kontinuerlig ökning. Den genomsnittliga ökningstakten, det vill säga den procentuella förändringen år från år, har dock inte varit lika kraftig efter 1990 talet.

Figur 2. Det totala antalet anmälda brott, 1975–2011.

Anmälda stöldbrott och brott mot person var de brottskategorier som ökade mest i antal under 2011. Även antalet anmälda skadegörelse- och narkotikabrott ökade, medan trafik- och bedrägeribrotten låg kvar på en i stort sett oförändrad nivå. De brottstyper som inte kan sorteras in i någon av de nämnda kategorierna ökade sammantaget med ungefär 10 procent. Detta kan till stor del förklaras av en enskild anmälan i Skåne län som innehöll ett stort antal dopningsbrott samt illegal försäljning av läkemedel.

De enskilda brottstyper som ökade mest i antal anmälda brott var cykelstölder, fickstölder, bedrägeri med hjälp av bluffaktura, övrigt klotter (ej mot kollektivtrafik) och ofredande. De enskilda brottstyper som minskade mest i antal var datorbedrägeri, stöld utan inbrott i skola, kyrka, idrottsanläggning och lokal för kultur, klotter mot kollektivtrafik, grovt skattebrott och stöld ur och från motordrivet fordon

Bostadsinbrotten ökade med 12 procent. Därav ökade inbrotten i villa, radhus och dylikt med 19 procent och lägenhetsinbrotten med 2 procent. Bilbrotten, det vill säga bilstölder (–6 %) samt stöld ur och från motordrivet fordon (–3 %) fortsatte att minska.

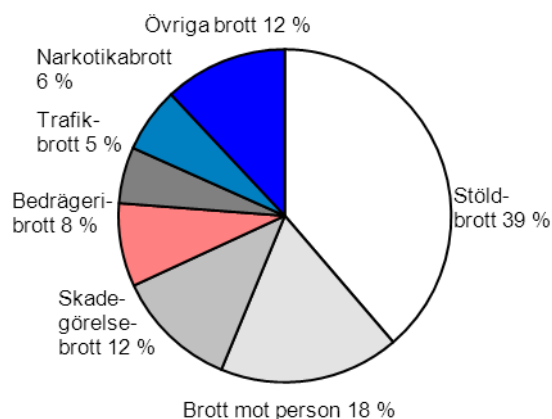
¹ Talen över antal anmälda brott redovisas avrundade efter principen om tre informationsgivande siffror. Detta kan exemplifieras med följande fall: 1 416 327 brott blir 1 420 000, 1 564 brott blir 1 560 och 373 brott blir 373.

Urval av brottstyper som ökat 2011	Förändring jämfört med 2010		Urval av brottstyper som minskat 2011	Förändring jämfört med 2010	
	Antal	Procent		Antal	Procent
Bedrägeri med hjälp av bluffaktura	+3 850	+29 %	Grovt skattebrott	-1 900	-32 %
Olovligt förfogande	+2 000	+27 %	Datorbedrägeri	-5 710	-22 %
Villainbrott	+2 260	+19 %	Stöld utan inbrott i skola kyrka, idrottsanläggning och lokal för kultur	-2 510	-12 %
Fickstöld	+4 970	+12 %	Klotter mot kollektivtrafik	-2 470	-10 %
Cykelstöld	+5 170	+9 %	Skadegörelse mot stat, kommun och landsting (ej klotter)	-1 760	-8 %
Övrigt klotter (ej mot kollektivtrafik)	+3 050	+8 %	Stöld ur eller från motordrivet fordon	-2 050	-3 %

Tabell 1. Brott som ökat respektive minskat år 2011.

Brottsstrukturen

Under 2011 utgjorde stöldbrotten 39 procent av samtliga anmälda brott. Den senaste tioårsperioden utmärks av att stöldbrottens andel har minskat markant – med 17 procentenheter sedan år 2002 – medan de flesta övriga brott har ökat sina andelar. Brott mot person (kap. 3–7 brottsbalken) och bedrägeribrott ökade med 5 procentenheter vardera, och narkotikabrotten ökade med 3 procentenheter. Andelen trafikbrott och skadegörelsebrott är i stort sett oförändrade jämfört med 2002.

Figur 3. Brottskategorier i procent av det totala antalet anmälda brott, år 2011 (1 420 000 brott).

År 2011 jämfört med 2002:			
(Brottskategorier i procent av samtliga anmälda brott)			
	2002	2011	Skillnad
Stöldbrott	56	39	-17
Brott mot person	13	18	+5
Skadegörelsebrott	11	12	+1
Bedrägeribrott	4	8	+5
Trafikbrott	6	5	-1
Narkotikabrott	3	6	+3
Övriga brott	7	12	+5

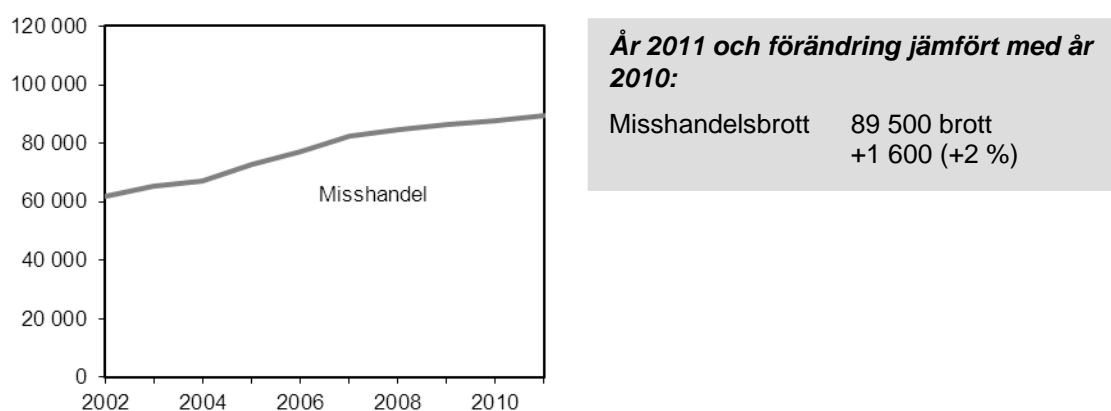
Utvecklingen av anmälda brott mot person

Under 2011 anmäldes 248 000 brott mot person (3–7 kap brottsbalken), vilket är fler än 2010 (+3 %). Det motsvarar 18 procent av samtliga anmälda brott. Under den senaste tioårsperioden har de anmälda brotten mot person ökat med 56 procent. Anmälda brott om misshandel, olaga hot eller ofredande står tillsammans för ungefär två tredjedelar av de anmälda brotten mot person. Övriga brott som ingår i kategorin är bland annat dödligt våld, sexualbrott, vållande till annans död eller till kroppsskada, grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning, sexuellt tvång och egenmäktighet med barn. I detta kapitel beskrivs utvecklingen för ett urval av de brottstyper som ingår i brott mot person.

Misshandel och fridskränkingsbrott

Antalet anmälda misshandelsbrott fortsatte att öka år 2011. Totalt anmäldes 89 500

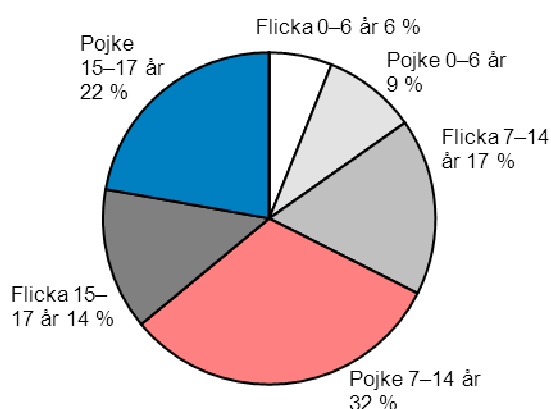
misshandelsbrott, vilket är en ökning med 2 procent jämfört med 2010. Antalet *misshandelsbrott mot kvinna 18 år eller äldre* ökade med 2 procent till 28 000. Under 2011 anmäldes 42 400 *misshandelsbrott mot man*, vilket är 3 procent fler än 2010.

Figur 4. Antal anmälda misshandelsbrott, åren 2002–2011.

Misshandel mot personer 18 år och äldre redovisas efter kön, efter om gärningspersonen är bekant eller obekant med offret och om brottet skett inomhus eller utomhus. Sedan 2009 redovisas även de brott som skett inomhus av en gärningsperson som är bekant till offret uppdelat efter *nära relation*² respektive *ej nära relation*. För anmäld misshandel mot kvinna 18 år och äldre är misshandel i nära relation vanligast. För man 18 år och äldre är misshandel utomhus av obekant vanligast.

Antalet anmälda *misshandelsbrott mot barn* i åldern 0–6 år ökade med 14 procent till 2 900 anmälda brott under 2011. Antalet anmälda misshandelsbrott mot barn i åldern 7–14 år var 9 290, vilket är en något högre nivå än 2010 (+3 %). Misshandelsbrotten mot barn i åldern 7–14 år anmäls i hög grad av skolan, vilket slår igenom i statistiken på så sätt att färre brott anmäls under sommaren än under terminerna.

Figur 5. Anmälda misshandelsbrott mot barn 0–17 år i procent av det totala antalet anmälda misshandelsbrott mot barn, år 2011 (19 100 brott).

År 2011 anmäldes sammantaget 19 100 misshandelsbrott mot barn i åldern 0–17 år. Det motsvarar 21 procent av alla anmälda misshandelsbrott. Av dessa riktades 7 080 (37 %) mot flickor och 12 000 (63 %) mot pojkar.

² Offret och gärningspersonen är eller har varit gifta eller sammanboende under äktenskapsliknande förhållanden eller har gemensamma barn utan att bo tillsammans.

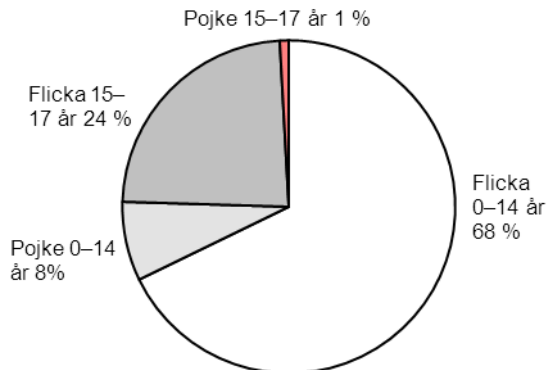
De anmälda misshandelsbrotten mot såväl män som kvinnor och barn har, med något undantag, ökat kontinuerligt under de senaste tio åren. Under 2011 anmäldes 45 procent fler misshandelsbrott än 2002.

Det gjordes 2 470 anmälningar om grov kvinnofridskränkning år 2011, vilket är en minskning med 1 procent jämfört med föregående år. Antalet anmälda fall av grov fridskränkning ökade med 36 procent under 2011 jämfört med 2010. Både grov kvinnofridskränkning och grov fridskränkning har ökat kraftigt de senaste 10 åren. Jämfört med år 2002 anmäldes 57 procent fler fall av grov kvinnofridskränkning och nästan nio gånger fler fall av grov fridskränkning under 2011. Eftersom dessa brott består av ett flertal andra brott, såsom misshandel, olaga hot etc. som ska ses som ett led i en upprepad kränkning, är det troligt att skälet till uppgången av dessa brottstyper återfinns i polisens och Åklagarmyndighetens sätt att hantera dessa brott.

Våldtäkt och andra sexualbrott

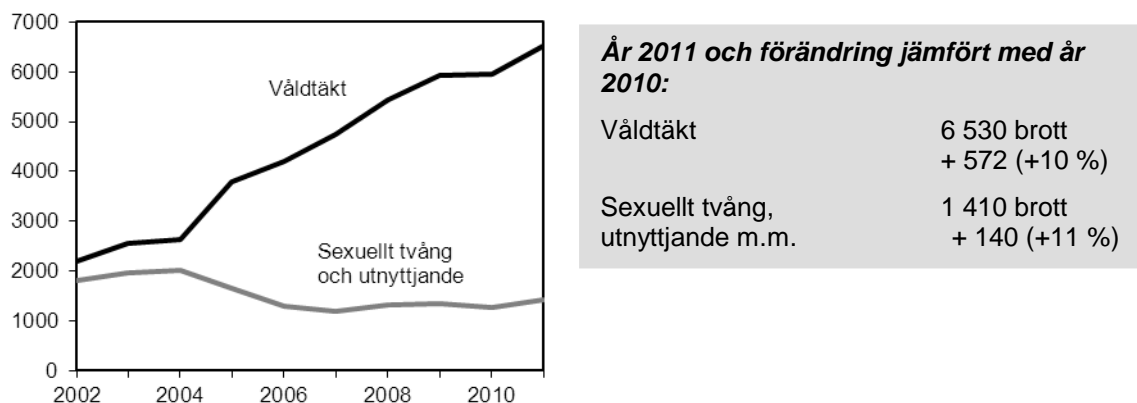
År 2011 anmäldes 17 100 *sexualbrott*, vilket är en marginell minskning jämfört med 2010. De anmälda *våldtäkterna* ökade med 10 procent och *sexuellt tvång, utnyttjande med mera* ökade med 11 procent, medan anmält *sexuellt ofredande* minskade något till 7 760 anmälda brott (–2 %).

Totalt anmäldes 2 990 våldtäkter mot barn i åldern 0–17 år. I 9 procent av våldtäkterna var offren pojkar. Pojkar som offer var högst representerade i åldersgruppen 0–14 år och lägst representerade i åldersgruppen 15–17 år. Bland de vuxna offren var 97 procent kvinnor och 3 procent män.

Figur 6. Anmälda våldtäkter mot barn 0–17 år i procent av det totala antalet anmälda våldtäkter mot barn, år 2011 (2 990 brott).

De anmälda våldtäkterna har ökat kontinuerligt under de senaste tio åren vilket har ett flertal orsaker. En stor del av ökningen kan förklaras av att en ny sexualbrottslagstiftning trädde i kraft den 1 april 2005. Den innebär bland annat att vissa gärningar som tidigare rubricerades som sexuellt utnyttjande nu rubriceras som våldtäkt. Effekten av lagändringen slår igenom i statistiken på så vis att antalet anmälda brott avseende sexuellt tvång och utnyttjande har minskat sedan 2005, medan antalet anmälda våldtäkter har ökat. Minskningen av antalet anmälda brott rörande sexuellt tvång och utnyttjande har dock inte varit lika kraftig som ökningen av antalet anmälda våldtäkter. Under 2005 och 2008 påverkades statistiken också av enskilda anmälningar som innehöll ett stort antal brott mot ett och samma brottsoffer. Även förändringar i anmälningsbenägenheten kan ha påverkat hur många våldtäkter som har anmälts.

Figur 7. Antal anmälda våldtäkter och sexuellt tvång och utnyttjande m.m. åren 2002–2011.

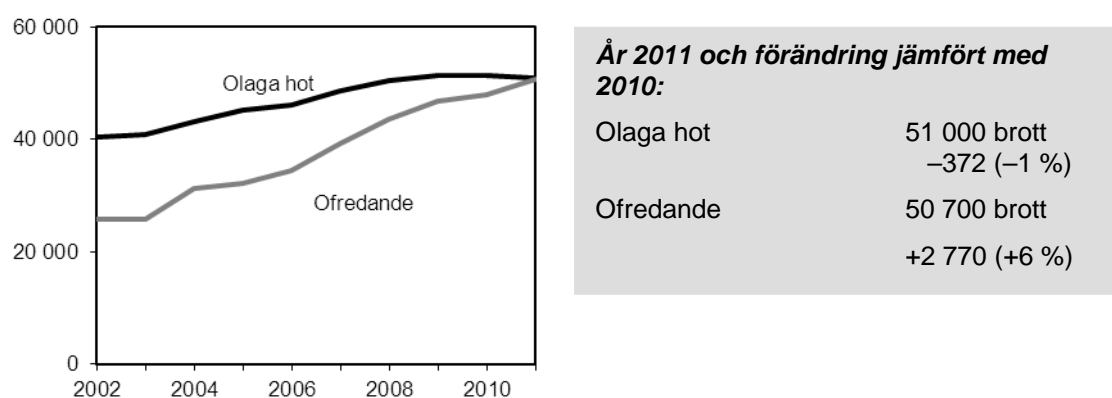
Dödligt våld

Antalet anmälda brott som avser fullbordade mord, dråp eller misshandel med dödlig utgång, ger en överskattad bild av det faktiska antalet fall av dödligt våld årligen. Statistiken visar samtliga anmälda händelser med dödlig utgång som det finns anledning att utreda för att bedöma om ett mord eller dråp kan ha begåtts. Många av dessa kommer efter utredningen att visa sig vara till exempel självmord, olycka eller naturlig död. Det förekommer även att flera polisanmälningar upprättas för ett och samma fall av misstänkt dödligt våld, vilket innebär att statistiken innehåller dubletter. I anmälningstatistiken ingår även dödligt våld som begås utomlands, men som anmäls och registreras i Sverige.

För att kunna presentera ett så korrekt antal fall av dödligt våld som möjligt genomför Brå sedan år 2002 en specialstudie där varje enskild anmälan av fullbordat mord, dråp eller vållande till annans död granskas. Resultatet av studien presenteras i en separat rapport/sammanfattning som finns tillgänglig på Brå:s hemsida: www.bra.se/dodligt-vald.

Olaga hot och ofredande

Under 2011 anmäldes 51 000 *olaga hot* vilket är en minskning med 1 procent jämfört med 2010. Antalet anmälda *ofredanden* ökade med 6 procent till 50 700 anmälda brott.

Figur 8. Antal anmälda fall av olaga hot och ofredanden, åren 2002–2011.

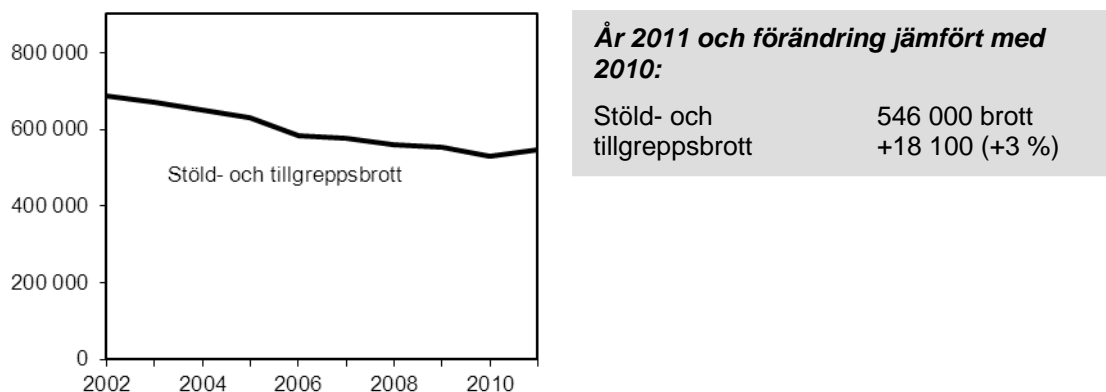
För både olaga hot och ofredande har anmälningarna ökat kontinuerligt under de senaste tio åren. När det gäller olaga hot och ofredande mot personer under 18 år kan det noteras att anmälningarna i likhet med misshandel mot ungdomar (7–14 år) minskar tydligt

under sommarmånaderna.

Utvecklingen av anmälda stöld- och tillgreppsbrott

De anmälda stöld- och tillgreppsbrotten (8 kap. brottsbalken) ökade med 3 procent under 2011 jämfört med 2010. De stöldbrott som ökade mest i antal var cykel- och fickstöld. De stöldbrott som minskade mest i antal var stöld utan inbrott i skola, kyrka, idrottsanläggning och lokal för kultur samt stöld ur och från motordrivet fordon.

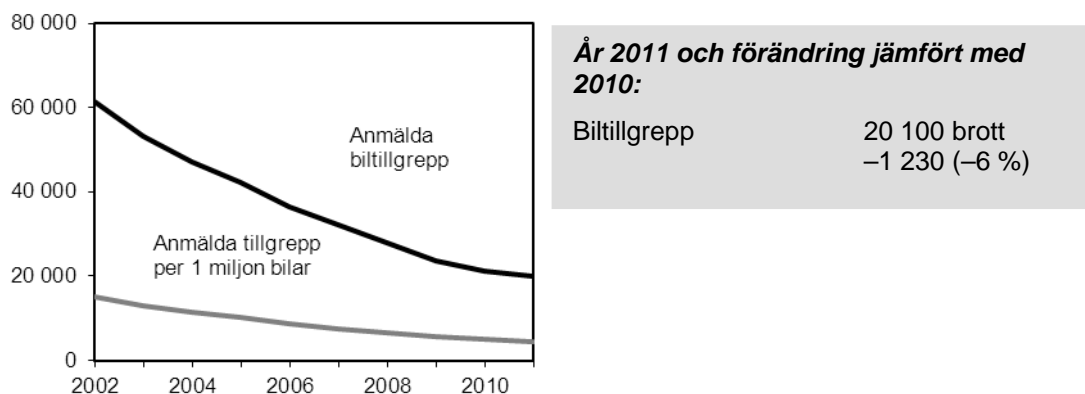
De anmälda stöldbrotten har minskat under den senaste tioårsperioden och ligger nu på en nivå som är 20 procent lägre än 2002.

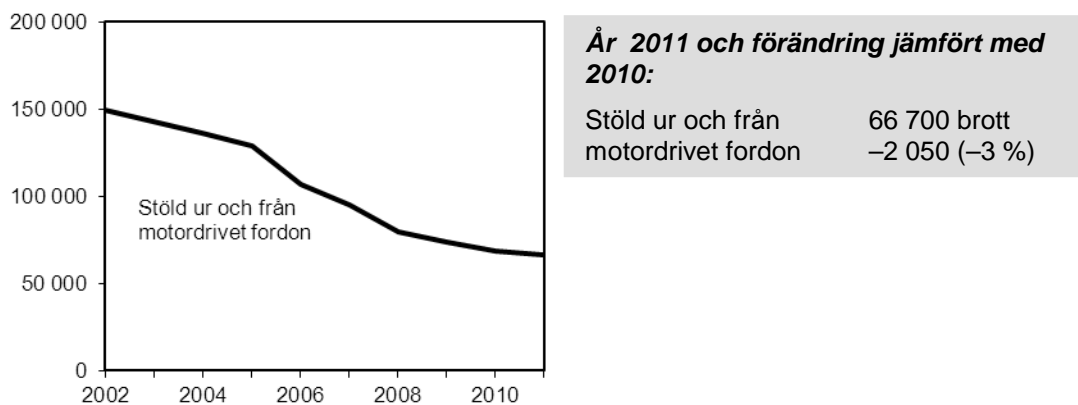
Figur 9. Antal anmälda stöld- och tillgreppsbrott, åren 2002–2011.

Bilbrott

År 2011 minskade de anmälda bilbrotten (biltillgrepp och stöld ur och från motorfordon) med 3 280 brott jämfört med 2010 (–4 %). Totalt anmäldes 20 100 biltillgrepp och 66 700 stölder ur och från motordrivet fordon under 2011. Sedan 2002 har antalet biltillgrepp minskat med 67 procent, medan antalet stölder ur och från motorfordon har minskat med 55 procent.

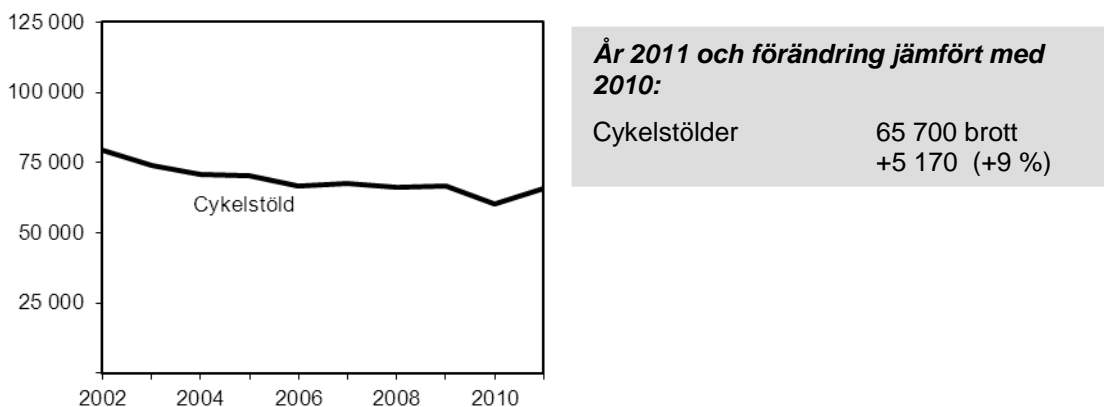
Figur 10. Antal anmälda biltillgrepp och antal anmälda biltillgrepp per 1 miljon bilar i trafik åren 2002–2011 (källa: SIKÄ för åren 2002–2009, Trafikanalys för 2010–2011).

Figur 11. Antal anmälda stölder ur och från motordrivet fordon, åren 2002–2011.

Cykelstöld

År 2011 anmäldes 65 700 cykelstölder, vilket är en ökning med 9 procent jämfört med föregående år. Under de senaste tio åren har de anmälda cykelstölderna minskat med 17 procent.

Figur 12. Antal anmälda cykelstölder, åren 2002–2011.

Bostadsinbrott och andra inbrottsstölder

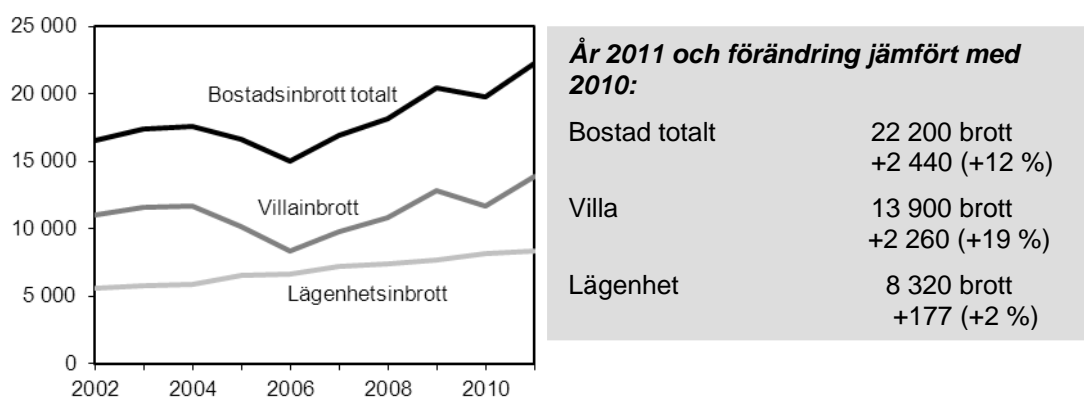
År 2011 anmäldes 94 000 inbrottsstölder, vilket är en ökning med 2 procent jämfört med 2010. Inbrottsstölder i butik, varuhus och dylikt ökade med 3 procent, och inbrott i hotell, kaféer, restauranger, biografteater, nöje, samling och ungdomslokal med mera minskade med 7 procent.

Lägenhetsinbrotten ökade med 2 procent under 2011 till 8 320 inbrott under året. Antalet anmälda inbrott i villa och radhus ökade med 19 procent, och antalet anmälda inbrott i källare och vind minskade med 2 procent.

Under de senaste tio åren har det totala antalet anmälda bostadsinbrott fluktuerat kring en uppåtgående trend. Medan lägenhetsinbrotten i princip har ökat kontinuerligt (+ 50 %) under den senaste tioårsperioden har utvecklingen för villainbrotten karaktäriserats av svängningar upp och ned. Efter den senaste uppgången ligger nivån anmälda villainbrott 26 procent högre än för tio år sedan.

De anmälda villainbrotten har under de senaste tio åren fått en alltmer säsongsbetonad prägel. Vid mer detaljerade analyser framträder november som den månad då det anmäls flest villainbrott tätt följd av oktober och december. Denna struktur återfinns inte bland

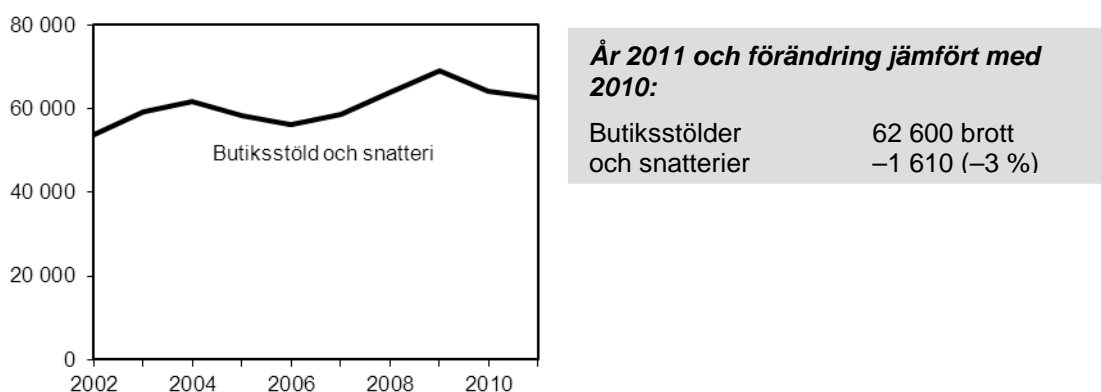
lägenhetsinbrotten som uppvisar en relativt jämn nivå av antal anmälda brott under året.

Figur 13. Antal anmälda bostadsinbrott, åren 2002–2011.

Butiksstöld och fickstöld

Under 2011 anmäldes 62 600 stölder och snatterier från butik, vilket är en minskning med 3 procent jämfört med 2010. Antalet anmälda butiksstölder har varierat under den senaste tioårsperioden, men trenden har varit uppåtgående, och antalet ligger nu 16 procent högre än för tio år sedan. Antalet anmälda butiksstölder påverkas av butikers kontroller och policy för att anmäla brott.

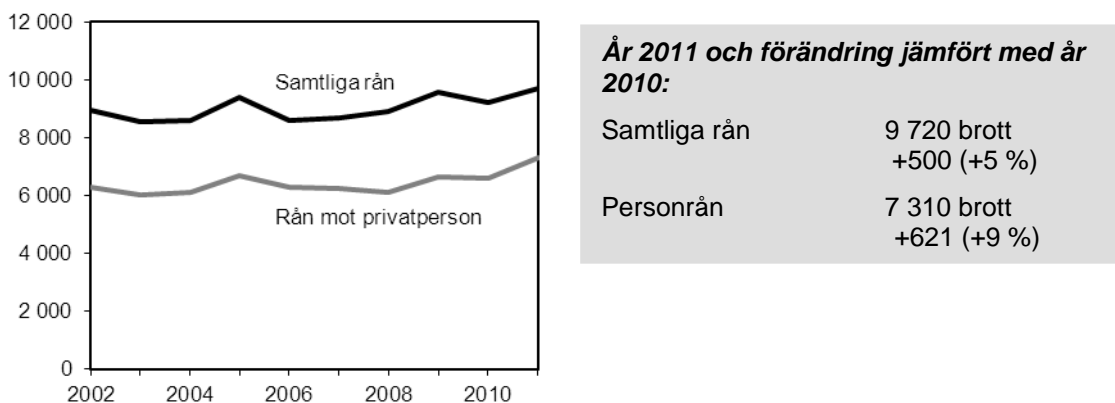

Figur 14. Antal anmälda butiksstölder och snatterier, åren 2002–2011.

Under 2011 anmäldes 45 200 fickstölder. Det är en ökning med 12 procent jämfört med föregående år (+ 4 970 brott).

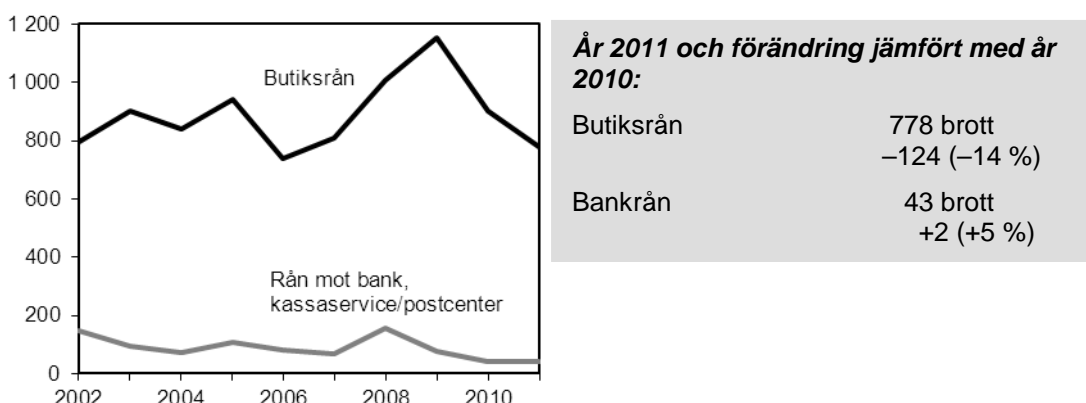
Rån

Antalet anmälda rån ökade 2011 med 5 procent jämfört med föregående år. Totalt anmäldes 9 720 rån. Antalet rån mot privatpersoner (personrån), som är den vanligaste råntypen, ökade med ungefär 9 procent jämfört med 2010. Både det totala antalet anmälda rån och personrån ligger något högre än den relativt stabila nivå som förekommit under tioårsperioden 2002–2011.

Figur 15. Antal anmälda rån (totalt) och personrån, åren 2002–2011.

Antalet anmälda rån i övriga kategorier är betydligt färre, men grövre, eftersom det relativt sett är vanligare att förövarna använder skjutvapen. Bland de övriga kategorierna återfinns bland annat *butiksrån*, som under 2011 minskade med 14 procent jämfört med året innan till 778 anmälda brott. År 2011 anmäldes 43 rån mot *bank*, vilket i princip är samma nivå som 2010. De anmälda bankrånen är en liten brottstyp som uppvisat stora antalsmässiga variationer under åren. Även antalet anmälda rån mot *värde transporter*, som minskade med 24 brott under 2011 till 35 brott har visat relativt stora svängningar under 00-talet. *Taxirånen* minskade med 16 anmälda brott till 61 anmälda brott under 2011.

Figur 16. Antal anmälda butiksrån och bankrån, åren 2002–2011.

Utvecklingen av övriga anmälda brott

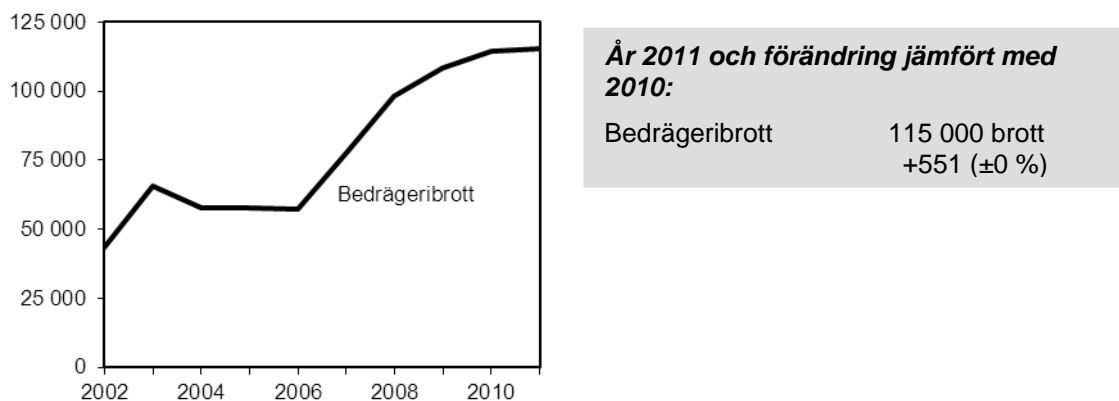
Bedrägeribrott

Under 2011 anmäldes cirka 115 000 bedrägeribrott³ (9 kap. brottsbalken). Det är en ökning med 551 brott (+0 %) jämfört med 2010. Bedrägeri med hjälp av bluffakturor har ökat med 29 procent till 17 000 anmälda brott, samtidigt som datorbedrägerier har minskat med 22 procent till 20 000 anmälda brott.

Under den senaste tioårsperioden har de anmälda bedrägeribrotten ökat med 165 procent. Den största delen av ökningen har skett under de senaste 5 åren. Ökningen kan till viss del förklaras av att en del av landets polismyndigheter har gjort satsningar på att

³ Exklusive bidragsbrott.

motverka framför allt internet- och kontokortsrelaterade bedrägerier. Sett i ett längre perspektiv har nivån för bedrägerier tidvis varit lika hög eller högre. Bedrägeri är ett typiskt seriebrott där en enda bedragare kan ge upphov till tusentals anmälda brott under en kort period. Bedrägerierna kan därför uppvisa stora skillnader i statistiken från år till år.

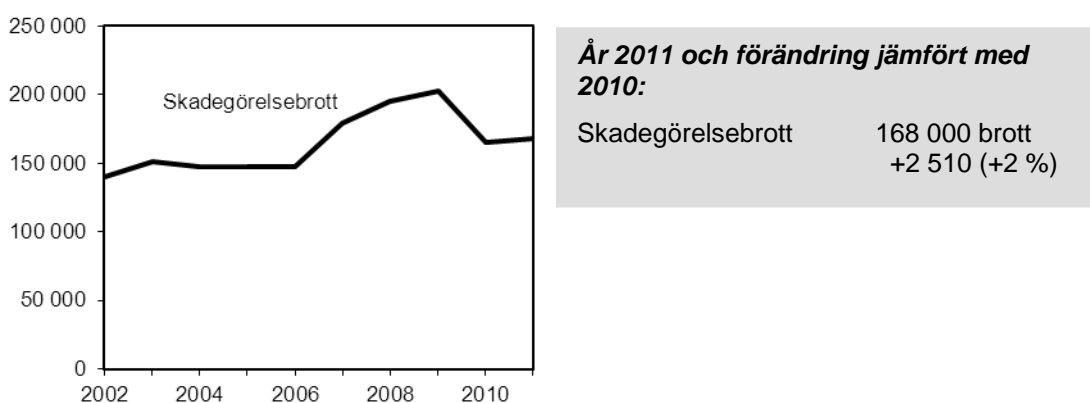

Figur 17. Antal anmälda bedrägeribrott, åren 2002–2011.

I redovisningen till och med 2007 ingick bidragsbrott i statistiken över anmälda bedrägeribrott. Den 1 augusti 2007 trädde bidragsbrottslagen i kraft och började tillämpas för bedrägerier som begås mot vissa statliga och kommunala myndigheter. Dessa brott redovisas numera som brott mot bidragsbrottslagen. År 2011 anmäldes 9 560 bidragsbrott, vilket motsvarar en ökning med 10 procent jämfört med 2010. Ungefär hälften av bidragsbrotten avser brott mot Försäkringskassan. Dessa brott ökade med 17 procent till 4 680 anmälda brott.

Skadegörelsebrott

År 2011 anmäldes 168 000 *skadegörelsebrott*, vilket är 2 procent högre än föregående år. De anmälda skadegörelsebrotten har totalt sett ökat med 19 procent sedan 2002.

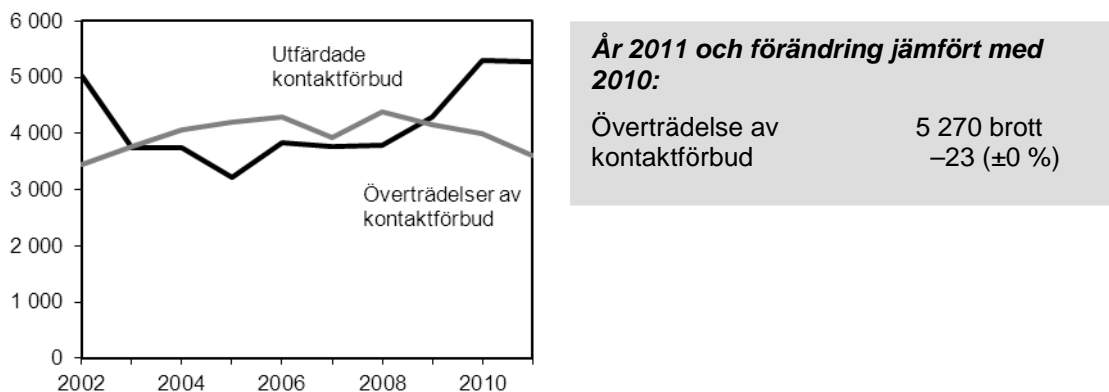

Figur 18. Antal anmälda skadegörelsebrott, åren 2002–2011.

Överträdelse av kontaktförbud

I oktober 2011 ändrades namnet på lag om besöksförbud till lag om kontaktförbud. Namnbytet innebar även att olika delar av lagen förtydligades, och bland annat infördes även möjligheter till övervakning med hjälp av elektronisk fotboja av dem som dömts till kontaktförbud. Detta bör beaktas vid analyser av de anmälda brotten utveckling.

År 2011 anmäldes 5 270 överträdelser av besöks- och kontaktförbud vilket är en marginell ökning sedan föregående år. Vid denna typ av brott är det vanligt att en enskild gärningsperson begår ett upprepat antal överträdelser mot ett besöks-/kontaktförbud vilket ger upphov till ett stort antal brott i anmälan. Enligt uppgifter från Åklagarmyndigheten utfärdades 3 610 besöks- och kontaktförbud under året vilket är färre än föregående år.

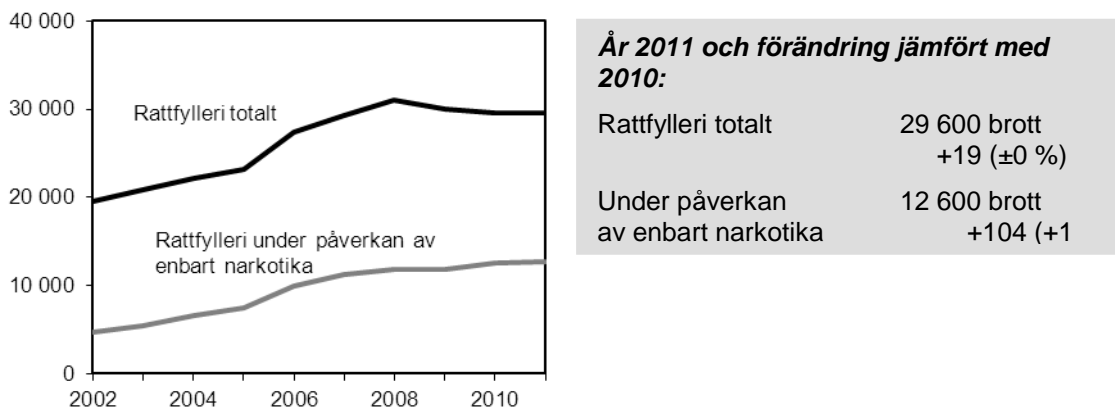

Figur 19. Antal anmälda överträdelser av kontaktförbud och antal utfärdade kontaktförbud åren 2002–2011.

Rattfylleribrott

År 2011 anmäldes 29 600 rattfylleribrott. Rattfylleri under påverkan av alkohol, där även fall där personen varit påverkad av både alkohol och narkotika ingår, låg kvar på en oförändrad nivå med 17 000 anmälda brott. Rattfylleri under påverkan av enbart narkotika ökade med 1 procent till 12 700 anmälda brott.

Anmälningarna om rattfylleribrott har ökat fram till 2008 för att därefter ligga kvar på en jämn nivå. En trolig anledning till att de anmälda rattfylleribrotten tidigare ökade är att polisen i det närmaste fördubblade antalet slumpvisa alkohol- och drogtestar under den perioden. En lagändring, som infördes 1999, har sannolikt också påverkat ökningen av anmälda rattfylleribrott under påverkan av narkotika.

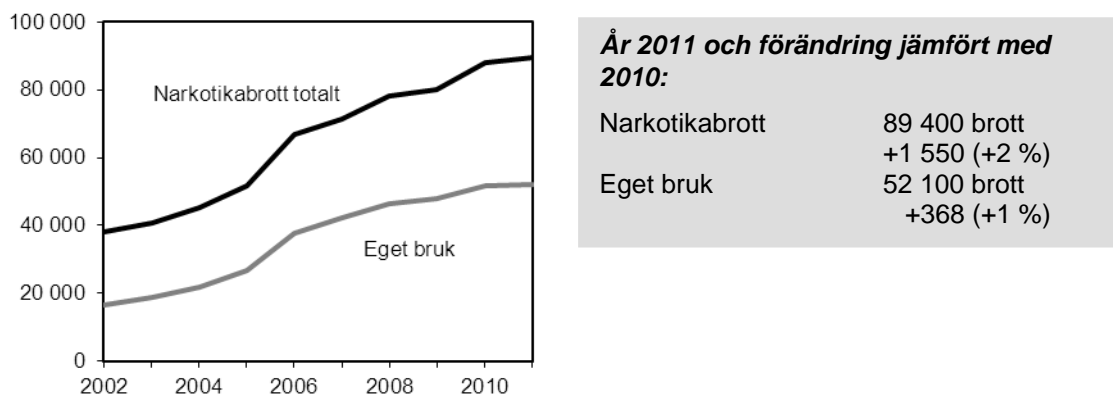

Figur 20. Antal anmälda rattfylleribrott, åren 2002–2011.

Narkotikabrott

År 2011 fortsatte antalet anmälda brott mot *narkotikastrafflagen* att öka. Totalt anmäldes 89 400 brott, en ökning med 2 procent jämfört med 2010. Under 90-talet och fram till 2001 pendlade antalet anmälda narkotikabrott kring en relativt konstant nivå.

Därefter har anmälningarna ökat kraftigt. Narkotikabrotten tillhör de brottskategorier där antalet anmälda brott i hög grad påverkas av polisens spanings- och ingripande verksamhet. Under 2000-talet har polisens insatser på området intensifierats, vilket har gett utslag i statistiken.

Figur 21. Antal anmälda narkotikabrott, åren 2002–2011.

Några nya redovisningar 2011

Från och med årsskiftet 2011 särredovisas ett antal nya brottstyper. För olaga frihetsberövande och människorov, vilket är en av dessa, anmäldes det 1 690 brott under 2011.

Fickstöld och väskryckning särredovisas numera som brott mot funktionsnedsatt och brott mot ej funktionsnedsatt. Statistiken för 2011 visar att 9 procent av de anmälda väskryckningarna begåtts mot funktionsnedsatta och 6 procent av fickstölderna. Även folkrättsbrott och folkmord särredovisas 2011 för första gången i statistiken. För dessa brott har registrerats 19 respektive 2 anmälda brott. Bland brotten mot aktiebolagslagen finns sedan årsskiftet statistik för underlåtenhet att föra/hålla aktiebok tillgänglig, brott mot låneförbud samt brott mot bulvan-/målvaktsbestämmelser. Av dem stod brott mot låneförbud för flest antal anmälda brott med 117 anmälda brott.

Den första oktober 2011 trädde lagstiftningen om olaga förföljelse (stalkning) i kraft. Under det sista kvartalet 2011 anmäldes 256 brott om olaga förföljelse. De flesta av dessa registrerades i Stockholms län eller något av de andra storstadslänen och gällde oftast förföljelse av kvinna 18 år eller äldre.

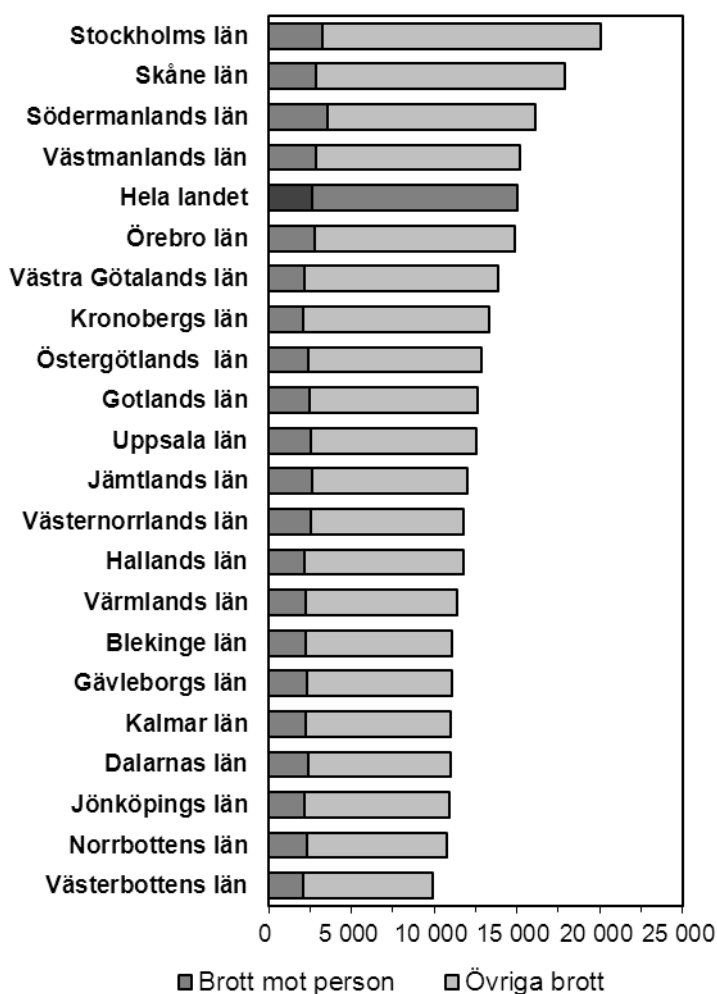
Regionala variationer

I relation till folkmängden anmäls flest brott i storstadsregionerna. I Stockholms län anmäldes under 2011 ungefär 20 100 brott per 100 000 invånare. Motsvarande siffra för Västerbottens län är 9 890 brott, eller cirka hälften så många som i Stockholms län. Under de senaste fem åren har Stockholms och Skåne län legat högt i brottsstatistiken, medan Västerbottens län har legat lågt sett till övriga län.

Under 2011 låg anmälda brott per 100 000 invånare på ungefär samma nivå som tidigare för de flesta län. Ett par län uppvisade dock relativt stora förändringar. I Gotlands (–15 %), Gävleborgs (–6 %) och Västernorrlands län (–6%) minskade antalet anmälda brott per hundratusen invånare. I Kronobergs (+19 %), Södermanlands (+13 %) och Skåne län (+8 %) ökade däremot antalet anmälda brott per hundra tusen invånare.

Under 2011 hade Södermanland, Stockholms och Skåne län ett förhållandevis högt antal anmälda brott per 100 000 invånare då det gäller brott mot person. Stockholms, Skåne och Västmanlands län hade flest stöld- och tillgreppsbrott per 100 000 invånare. Fördelningen var densamma som föregående år.

Vid kommunvisa jämförelser finns storstäderna Stockholm, Malmö och Göteborg bland de kommuner som redovisar högst antal anmälda brott per 100 000 invånare. Men även kommuner med hög genomströmning av människor som inte är bofasta i kommunen, till exempel Sigtuna (internationell flygplats) och Helsingborg (färjetrafik), uppvisar ett stort antal brott per 100 000 invånare i befolkningen. I storstäderna redovisas av samma skäl det högsta antalet anmälda brott i stadskärnorna, som Normalms stadsdel i Stockholm och Centrum i Göteborg och Malmö.

Figur 22. Antal anmälda brott per 100 000 invånare, länsvis, år 2011.

Statistikens innehåll

Anmälda brott

I den officiella statistiken över anmälda brott redovisas brott som anmälts till och registrerats av polis, tull, åklagare eller Ekobrottsmyndigheten i Sverige under redovisningsperioden. Brotten kan alltså ha ägt rum före registreringstillfället och behöver inte ha upptäckts det år eller den månad som redovisningen avser. De flesta av de anmälda brotten har skett i Sverige, men för 1–2 procent ligger brottsplatsen utomlands.

Det totala antalet anmälda brott redovisas, det vill säga även händelser som efter utredning visar sig inte vara brott, eller där brott inte kan styrkas. Det är särskilt viktigt att komma ihåg vid jämförelser med annan kriminalstatistik och vid internationella jämförelser, där man ofta har en snävare definition av begreppet brott. Då det gäller till exempel mord, dråp och misshandel med dödlig utgång har det vid jämförelser med dödsorsaksstatistiken och annan forskning visat sig att det faktiska antalet personer som avlidit som en följd av dödligt våld under de senaste åren varit mellan 34 och 50 procent av det antal anmälda brott som redovisas i kriminalstatistiken.

För brott som anmälts till och registreras av Tullverket (huvudsakligen smuglingsbrott) redovisas endast uppgifter om brott där det finns en skäligen misstänkt person. Statistiken över anmälda brott innehåller enbart de tullärenden som överlämnas till åklagaren. Många av de ärenden som tullen lägger ned kommer således inte med i statistiken.

Statistiken över antalet anmälda brott ger en allmän beskrivning av den anmälda brottslighetens nivå, utveckling, struktur och regionala fördelning i Sverige per år och månad. Den används främst för att följa upp, bedöma, planera och utveckla rättsväsendets verksamheter samt för att belysa brottsligheten i olika avseenden, såväl i ett nationellt perspektiv som på regional och lokal nivå. Oftast är det utvecklingen av den faktiska brottsligheten som är intressant. Statistiken visar dock endast en del av denna verklighet, nämligen den del som kommer till polisens och andra registrerande myndigheters kännedom. En utförligare beskrivning av hur statistiken ska tolkas ges i rapporten *Konsten att läsa statistik om brottslighet* (rapport 2006:1) som finns på Brå:s webbplats, <www.bra.se>.

Kategorisering av brott

Brottsredovisningen omfattar brott mot brottsbalken (BrB)⁴, brott mot trafikbrottslagen (TBL), brott mot narkotikastrafflagen (NSL) och brott mot övriga specialstraffrättsliga författningar för vilka fängelse ingår i straffskalan. Försök, förberedelse och stämpling⁵ till brott redovisas i allmänhet som fullbordade brott. Försöksbrotten redovisas separat enbart för mord och dråp, våldtäkter, biltillgrepp och bostadsinbrott. I samband med att ett brott registreras hos polisen kategoriseras brotten i enlighet med regler som utfärdas av Brå i samråd med Rikspolisstyrelsen (RPS) och Åklagarmyndigheten (ÅM).

⁴ Följande brott ingår dock inte: vållande till kroppsskada eller sjukdom i samband med trafikolycka (3 kap. 8 §), egenmäktigt förfarande genom olovligt utnyttjande av annans parkeringsplats (8 kap. 8 §) och förgelseväckande beteende (16 kap. 16 §).

⁵ Med stämpling (enligt 23 kap. 2 § 2 st. BrB) menas antingen att en person i samråd med någon annan planerar att utföra brottet, eller att en person själv erbjuder sig eller övertalar någon annan att utföra brottet.

Kategoriseringen, som bygger på brottskoder, utgår från gällande lagstiftning och görs utifrån den information som finns om brottet vid anmälningstillfället. Kategoriseringen kan även grunda sig på uppgifter om till exempel offer, brottsplats och gärningspersonens tillvägagångssätt.

Hur antalet brott beräknas för de enskilda brottstyperna framgår av publikationen *Kodning av brott* som finns på Brå:s webbplats, www.bra.se. Huvudprincipen är att varje gång ett visst lagrum överträtts ska det räknas som ett brott.

Regional fördelning

Statistiken över anmälda brott redovisas för hela landet och per län, vanligtvis där brotten anmäls, samt per kommun där brottet är begånget. Vissa brott kan sakna uppgift om kommun, och då redovisas brotten bara på län. Från och med 1998 sammanfaller den geografiska länsindelningen med polismyndigheternas verksamhetsområden.

Insamling och bearbetning

Statistiken över anmälda brott grundar sig på de uppgifter som polis och åklagare registrerar i sina ärenderegistreringssystem.

När ett brott kommer till polisens kännedom upprättas en brottsanmälan som läggs in i det lokala ärendehanteringssystemet (RAR). Den lokala polismyndigheten skickar sedan uppgifterna till Rikspolisstyrelsen (RPS), som levererar uppgifterna veckovis till Brå. Dessutom levereras vissa uppgifter från åklagarnas och tullens ärendesystem till Brå. Hos Brå granskas och bearbetas uppgifterna innan de sammanställs till statistik.

Brå publicerar statistik över anmälda brott månadsvis, kvartalsvis och årsvis.

Jämförelser över tid

Statistik över anmälda brott har förts från år 1950. Statistikrutinerna för anmälda brott har ändrats vid flera tillfällen, till exempel genom ny insamlingsteknik eller nya redovisningssätt. Detta är viktigt att känna till vid jämförelser över tid. Nedan följer en sammanställning av några tekniska och juridiska förändringar sedan 1965 som i högre eller lägre grad har påverkat statistiken över anmälda brott. De är redovisade i fallande ordning, med de senaste förändringarna först. Styckena är skrivna så att de kan läsas separat. Den som är intresserad av ett specifikt år kan gå direkt till relevanta stycken.

- År 2010 gjordes anpassningar i Brå:s statistikdatabas till följd av Åklagarmyndighetens införande av ett nytt ärendehanteringssystem (Cåbra), se nedanstående punkter. Syftet med anpassningarna var att förbättra tillförlitligheten i antalsräkningen av anmälda brott som registrerats hos Åklagarmyndigheten eller Ekobrottsmyndigheten. I Cåbra har en unik brottsidentitet (BID) införts som ger bättre möjligheter att identifiera och följa upp enskilda brott. Det gäller till exempel brott som av administrativa skäl flyttas mellan olika ärenden eller åklagarkammare. Analyser efter anpassningen till den unika brottsidentiteten visar att antalet anmälda brott har varit underskattade sedan systemskiftet hos Åklagarmyndigheten. Vid tester har det visat sig att det i statistiken över samtliga anmälda brott år 2007 har tillkommit cirka 0,8 procent fler brott efter anpassningen. Motsvarande för åren 2008–2009 är cirka 0,2 procent fler brott. Underskattningen av antalet anmälda brott

kan framför allt härröras till anmälda skattebrott samt även till viss del till borgenärsbrott. Detta beror på att dessa brottstyper oftast registreras i Åklagarmyndighetens ärendehanteringssystem. Enligt de gjorda testerna har cirka dubbelt så många skattebrott tillkommit efter anpassningen för år 2007 och drygt 60 procent fler borgenärsbrott. För år 2008-2009 har 10 respektive 1 procent fler skattebrott tillkommit samt 8 respektive 1 procent fler borgenärsbrott. Därmed är inte jämförelser av anmälda borgenärs- och skattebrott åren 2007–2010 relevanta. När det gäller statistik över den ekonomiska brottsligheten är jämförbarheten och tolkningen även för tidigare år problematisk, se nedanstående punkter. För mer information om påverkan av ovan beskrivna anpassningar till Cåbra, kontakta enheten för Rättsstatistik på Brå.

- I och med införandet av Åklagarmyndighetens nya ärendehanteringssystem (Cåbra) under andra halvåret 2007, kunde Ekobrottsmyndigheten förbättra antalsräkning och registrering av de anmälda brotten. I enlighet med anvisningarna i *Kodning av brott* som finns publicerade på www.bra.se övergick Ekobrottsmyndigheten till en mer extensiv antalsräkning som innebär att användare nu registrerar ett brott för varje deklaration eller räkenskapsår. I tidigare praxis registrerades endast ett brott oavsett antal deklarationer och utan hänsyn till hur många räkenskapsår som omfattades. Förändringen genomfördes under 2008. För utförligare information se kapitlet *Statistikens innehåll, Kriminalstatistik 2009* (rapport 2010:15).
- Under 2007 införde Åklagarmyndigheten successivt ett nytt ärendehanteringssystem (Cåbra) som ersatte tidigare system (Brådis och Envis). Systemomläggningen påbörjades i februari 2007 och skedde successivt i olika åklagarkammare fram till juni 2007. Förbättringen i statistiken över anmälda brott till följd av systemomläggningen berör brott som vanligtvis anmäls direkt till åklagaren, såsom skattebrott, miljöbrott och borgenärsbrott (11 kap. BrB). Ändringen innebär att även information om brott som saknar en misstänkt person levereras till Brå. Samtliga anmälda brott i dessa kategorier ingår därmed i statistiken från och med 2007. Tidigare år redovisades endast anmälda brott där det fanns en skäligen misstänkt person. Detta har medfört att det från och med 2007 redovisas betydligt fler anmälda skattebrott, miljöbrott och borgenärsbrott jämfört med föregående år. För utförligare information se kapitlet *Statistikens innehåll, Kriminalstatistik 2009* (Rapport 2010:15).
- I statistiken över anmälda brott har ett mindre fel upptäckts som berör vissa typer av skattebrott åren 2005–2006 och brott avseende föroreningar från fartyg för åren 2002–2006. Det innebär att antalet för dessa brott underskattades något under de åren.
- Under 2007 införde polisen möjligheten att anmäla vissa brott via internet. Det har medfört att många brott, speciellt cykelstölder i Stockholms, Södermanlands och Gotlands län, inte har kunnat knytas till en viss kommun utan har rapporterats under okänd kommun i respektive län.
- Vid slutet av 1999 påbörjades en större omläggning hos Rikspolisstyrelsen av de system som levererar uppgifter till statistiken. Med anledning av detta har Brå

gjort stora omläggningar av sitt statistiksystem och hämtar numera in uppgifter om anmälda brott direkt från Polisens ärendesystem (RAR). Dessa omläggningar kan ha påverkat statistiken under åren 1999 och 2000. Bland annat kan antalet trafikbrott ha påverkats av omläggningen. För mer information, se publikationerna *Kriminalstatistik 1999* och *Kriminalstatistik 2000*.

- Den brottskod som infördes 1997 i Polisens ärendesystem för de fall där brottstyp inte kan anges direkt vid anmälningstillfället, redovisades i statistiken till och med år 2002, men togs sedan bort. För mer information, se publikationerna *Kriminalstatistik 2003*, *Kriminalstatistik 2004* och *Kriminalstatistik 2005*.
- Mellan åren 1994 och 1998 genomgick polismyndigheterna en omorganisation. De tidigare 118 myndigheterna slogs samman till 21 myndigheter som vardera omfattar ett län. Omorganisationen har medfört vissa problem med indatleveranserna. Detta har i viss mån påverkat statistiken, särskilt när det gäller regionala uppgifter.
- År 1994 övertog Brå ansvaret för den officiella kriminalstatistiken. Ansvaret för att även producera kriminalstatistiken övertogs av Brå i samband med bearbetningen av 1995 års statistik. Detta ansvar låg tidigare hos Statistiska centralbyrån (SCB). Ett nytt produktionssystem med en relationsdatabas har byggts upp. Omläggningen har i praktiken gett små effekter på jämförbarheten över tid. En kontroll av antalet anmälda brott mellan de två produktionssystemen ger en skillnad på 0,15 procent. Statistiken över antalet uppkädda brott kan dock ha påverkats något mer. Någon motsvarande kontroll av storleksordningen har inte kunnat genomföras.
- Under åren 1991–1995 infördes successivt en datoriserad anmälningsrutin vid polismyndigheterna – Rationell anmälningsrutin (RAR). En effekt är att det i kategorin fullbordade mord, dråp samt misshandel med dödlig utgång nu registreras fler fall som egentligen inte är brott utan till exempel kan vara naturlig död, olyckshändelse eller överdos av narkotika, vilket leder till ett ökat antal registreringar. Jämförelser över tid för denna kategori är därför mycket osäkra.
- En omläggning av datasystemet genomfördes 1987.
- År 1975 infördes nya regler för kodning och antalsräkning av brott samtidigt som ADB-systemet för statistiken förändrades i grunden. Det är inte klarlagt i vad mån dessa omläggningar påverkat jämförbarheten eller tillförlitligheten.
- Från och med 1965 ersätter brottsbalken den tidigare gällande strafflagen. De brott som anmäls under åren 1950–1964 har, i förekommande fall och så långt det varit möjligt, omrubricerats enligt den nya brottsbalkens terminologi.
- När polisväsendet förstatligades år 1965 gjordes en genomgripande förändring av kriminalstatistiken. Diarieföringen gjordes enhetlig i polisdistrikten och ett nytt datoriserat system för statistikframställning infördes. Detta innebar bland annat att brottsredovisningen blev mer detaljerad, framför allt för förmögenhetsbrotten.

Kvalitetsstudier

Specialstudier om dödligt våld

För att kunna redovisa det faktiska antalet begångna brott avseende dödligt våld, gör Brå specialstudier av underlaget till statistiken sedan år 2002. Samtliga anmälda fall av fullbordade mord, dråp eller misshandel med dödlig utgång samt vållande till annans död (exklusive de som inträffar i trafiken eller på arbetsplatser) har studerats. Avsikten med studierna är bland annat att fastställa om misstanken om brott kvarstår efter polisens utredning (slutredovisad förundersökning). De anmälda fallen av vållande till annans död kontrolleras för att ta reda på om det bland dessa gärningar finns brott som är av den karaktären att de borde ha rubricerats som misshandel med dödlig utgång. Med dödligt våld avses fullbordade mord, dråp och misshandel med dödligt våld som korrekt registrerats som sådana eller som felaktigt registrerats som vållande till annans död.

Specialstudie om ekobrott

År 2004 gjorde Brå en specialstudie för att undersöka skillnaden i antal mellan Brå:s statistik och Ekobrottsmyndighetens statistik avseende de anmälda ekobrotten. Slutsatsen blev att Brå:s statistik endast innehåller uppgifter om brott där det finns en koppling till en skäligen misstänkt person och att skattebrotten räknas på olika sätt. I och med införandet av Cåbra 2007 levereras även information om brott som saknar en misstänkt person till Brå.

För mer information se *Kvalitetsstudie om ekobrott*, som finns att ladda ner från www.bra.se.

Kvaliteten i brottskoder

Kvaliteten i brottskodningen kan många gånger vara svår eller omöjlig att kartlägga genom de befintliga kontroller som görs av Brå. Mot den bakgrunden inledde Brå år 2009 ett arbete med att studera kvaliteten i brottskodningen. En mindre studie har genomförts, men eftersom endast ett fåtal polismyndigheter ingick kan dessa inte representera samtliga polismyndigheter i landet.

Resultatet av studien visar bland annat att man måste vara mycket försiktig vid analyser av statistik på detaljnivå. Det gäller i synnerhet sådan information som försök till eller fullbordat brott, om brottet begåtts inomhus eller utomhus eller om brottet begåtts av en bekant person eller inte. Däremot kan bristerna vara konstanta över tid, varför de spelar mindre roll vid en tidsserieanalys.

Mars 2011

Brå ansvarar för den officiella kriminalstatistiken och har till uppgift att förse rättsväsendets myndigheter, brottsförebyggande aktörer och övriga användare med statistik av god kvalitet som underlag för beslutsfattande, utredningsverksamhet, debatt och forskning.

Brå:s statistikenhet sammanställer och presenterar, utifrån insamlade uppgifter från rättsväsendets administrativa system, årligen cirka 400 tabeller på månads-, kvartals- och årsbasis inom områdena brott, personer lagförda för brott, kriminalvård och återfall i brott. Uppgifterna redovisas på såväl nationell som regional och lokal nivå.

Tabellerna publiceras på Brå:s webbplats, www.bra.se/statistik, tillsammans med tolkningsanvisningar, kommentarer och analyser, samt i de två publikationerna *Kriminalstatistik* och *Narkotikastatistik*.

Statistik över anmälda brott har förts från år 1950. Statistiska centralbyrån publicerade årligen statistik till och med redovisningsåret 1992.